

gospodarske, obrtniške in národne.

zhajajo vsak petek ter stanejo v tiskarni prejemane za celo leto 3 gld. 50 kr., za pol leta 1 gld. 75 kr. in za četrt leta 90 kr., — po pošti prejemane pa za celo leto 4 gld., za pol leta 2 gld. in za četrt leta 1 gld. — Za prinašanje na dom v Ljubljani se plača na leto 40 kr. Naročnino prejema upravništvo v Blasnikovi tiskarni. — Oglase (inserte) vzprejmlje upravništvo, in se plača za vsako vrsto za enkrat 8 kr., za dvakrat 12 kr., za trikrat 15 kr. — Dopisi naj se pošiljajo uredništvu „Novic“.

V Ljubljani 2. februvarija 1894.

Politiški oddelek.

Slovenski uradniki pod koalicijskim ministerstvom.

Tisti slovenski poslanci, ki mislijo, da moramo Slovenci podpirati vsako vlado, ako jo le podpirajo nemški konservativci, so se na vso moč trudili, da bi svetu dokazali, da bode Windischgrätzova vlada prijaznejša nam Slovincem, nego je bila Taaffejeva. Posebno gospod kan. Klun je pri občnem zboru „Katoliškega političnega društva“ z vso svojo zgovornostjo dokazoval, da pod Windischgrätzovo vlado nastopijo za Slovence časi, ko se bode jim cedilo mleko in med. Drugi pa zopet nam pravijo, da naj še počakamo, da bomo videli novo ministerstvo pri delu.

Seveda trezno misleči politiki tega niso mogli verjeti, ker vlada, ki se opira na zjedinjeno levico, nam Slovincem prijazna biti ne more. Naj le začne knez Windischgrätz tirati drugačno politiko, kakor jo želi zjedinjena levica, tedaj bode ostal brez podpore v državnem zboru. Da bi se levica bila kaj premenila, tega si še misliti ne moremo.

Mi vemo, da zagovorniki sedanje vlade poreko, da zjedinjena levica že zaradi tega misli drugače postopati, ker so jo zmodrile skušnje pod Taaffejevo vlado, ko je dolgo let morala jesti grenek kruh opozicije. Mi mislimo, da tega celo tisti ne verjamejo, ki trdijo kaj tacega. Levica je sedaj postala potreben faktor, brez nje ministerstvo Windischgrätzovo ne more vladati niti jeden dan, pa tudi nobeno drugo, ki bi hotelo hoditi jednaka pota. Sedaj se faktično brez levičarjev nova večina več sestaviti ne da. Poslednja prilika je še bila moč levece zlomiti, ko je Taaffe predložil volilno reformo. Večina za to reformo bi se bila dala dobiti, da so le nemški konservativci in njim sorodni elementi pokazali malo več požrtovalnosti in niso v svoji skrbi za nemštvo in pa iz strahu pred delavci vsega spridili. Seveda nemški

konservativci so se bali, da bi potem, ko pridejo delavski zastopniki v večjem številu v zbornico, ko so tolikanj naglašalo krščansko socijalno politiko morali le preiti od besed k dejanju.

Tukaj naj le omenimo, da je na Dunaji začel ob Novem letu izhajati list, kateri zmatra za svojo nalogo krščansko socijalno politiko. In že v začetku je pa ta list imel težave s stavci, ker gospodje, ki tako radi govorijo o krščanskem socijalizmu, niso tako marali plačevati delavcev, nego jih plačujejo liberalni židovski listi. Ta dogodek je precej omajal zaupanje v propovedovalce krščanskega socijalizma.

Slovenski poslanci so storili veliko napako, da niso kakor jeden mož se postavili po rabu grofu Hohenwartu, ko je začel pogajati se z levičarji in razbili konservativnega kluba. Tedaj so bile razmere take, da bi s tem bili onemogočili sedanje politične razmere. Potem bi ne bilo nobenega izhoda iz zamotanega položaja, nego vsprejeti Taaffejevo volilno reformo, seveda nespremenjeno, ker le tako se bi bila mogla skleniti z navadno večino. Po volilni reformi bi v Avstriji bile nastopile vse drugačne politične razmere. Zjedinjena levica bi bila kar zginila in ž njo bi bilo nemško prvenstvo zgubilo vsako podlago. V zbornico bi zares prišli bolj demokratični elementi, kar bi nam Slovincem gotovo ne bilo v kvar, ker naš narod je gotovo le demokratičen.

Napaka, ki so jo slovenski poslanci storili, se pa sedaj ne da popraviti. Koalicija se je utrdila in je sedaj že tako močna, da se ji na podporo naših slovenskih poslancev več ne pride, ravno tako tudi ne na nemške konservativce. Lahko bode izhajala čisto brez njih. Jedino zjedinjena levica in pa Poljaki so za vlado neizogibno potrebni faktor, na katere se mora ozirati. Pomoči češkega veleposestva je pa tudi gotova, ker to plemstvo jo bode podpiralo že iz samega strahu pred socijalnimi demokrati.

Vlada pa tudi dobro pozna svoj položaj in se tudi ravna po tem. To smo videli pri imenovanjih dveh uradnikov na Kranjskem. V Krškem se je imenoval za vodjo okrajnega glavarstva mož, ki zna imeti vse druge sposobnosti, ali v slovenskem jeziku se sporazumeti ne bode

mogel. Za prvega sodnijskega zdravnika v Ljubljani, je pa imenovan dr. Schuster, ki tudi slovenščine ne zna. To je pa še le začetek. V kratkem bomo imeli zaznamovati še več tacihi slučajev. Zjedinjena levica hoče, da se nemštvu po možnosti dobi prejšnje pozicije in to je v prvi vrsti naloga, da se začno nastavljati nemški uradniki. Lahko si pa mislimo, kako se bode postopalo še le na Koroškem in Štajarskem, ako se že na Kranjskem tako ravna.

V teh dveh slučajih se vlada niti na to ne more sklicevati, da ni imela slovenščine sposobnih uradnikov. Samo dobre volje ni imela. Ko bode pa šlo za službe na Štajarskem in Koroškem, bode pa še včasih težavo dobiti slovenščine sposobnih uradnikov in bode vlada tem lažje opravičevala imenovanje nemških.

Z vso gotovostjo lahko rečemo, da se bližamo časom, ko slovenski uradnik zaveden svoje narodnosti ne bode imel upanja priti na kako boljše mesto. Odločevalo bode politično mišljenje.

Neki slovenski list misli, da bi se dalo s tem od pomoči, da bi s takimi uradniki morali le slovenski občevati, potem bi se pa kmalu sami prepričali, da niso sposobni za svoje mesto, pa tudi tisti, ki so jih imenovali, bi se prepričali. Mi smo popolnoma za to, da proti tujcem z vso odločnostjo branimo svoj jezik in se ga povsod poslužujemo, ali vendar ne verujemo, da bi to že pomagalo. Skušnje izza prejšnjih liberalnih vlad nam kažejo, kako trdo kožo imajo ti nemški uradniki. In tudi ne moremo zahtevati, da bi vsi prebivalci z vso odločnostjo proti njim branili narodove pravice, ker marsikdo se boji uradniku zameriti, da bi morda sebi s tem kaj ne škodoval. Taki dogodki so v tesni zvezi z vso notranjo politiko in se bodo tedaj korenito odpravili, ko ta politika nastopi drugi pot.

Sedaj tudi mi nimamo nobenih nad, da bi res tisti poslanci, ki so pristopili koaliciji za Slovence kaj dosegli na Dunaji. Vse bode ostalo pri obljubah. Mogoče je, da se obnovi gimnazija v Kranji, ali najbrž bode imela precej nemški značaj, ako se obnovi pod sedanjo vlado. To bi pa potem ne bila nobena narodna pridobitev več. Seveda tudi tiste ljudske šole se nam bodo dale, pri katerih se bode že videlo, da smo zanje na potu do upravnega sodišča, kjer se odreči ne bodo mogle. Drugih pridobitev nimamo pričakovati. Naši poslanci so na Dunaji postali peto kolo na vozu, nanje se ne bode nikdo več oziral.

Seveda poguma Slovenci zaradi tega ne smemo zgubiti. Tek časa bode tudi naredil konec sedanji koaliciji. Naj se še tako upirajo gospodje pravičnejšemu volilnemu redu, ali naposled bodo pa le odjenjati morali. Saj vidimo v Belgiji. Kako so se upirali razširjenju volilne pravice, ali tek časa je bil močnejši nego moč parlamentarnih strank in ne bode dolgo, ko se zavalj kamen na grob nekaterih strank, ki so nedavno bile še tako močene. Tako se tudi v Avstriji ne bode dal zavreti tek stvari, naj se nemški konservativci in liberalci še tako trudijo in tedaj tudi naš narod dobi pravice svoje.

Politični pregled.

Koroški deželni zbor. V koroškem deželnem zboru so bile burne razprave o preloženju humbreške ceste in pa o postrežnicah v novi deželni bolnici. Nova humbreška cesta je slabša, nego je bila prejšnja, ali vendar je celovski deželni glavar pritiskal na občine, da so donašale, da se je postavil spomenik koroškemu deželnemu predsedniku, ki ima baje posebnih zaslug za preloženje te ceste. To stvar je v deželnem zboru spravil v razgovor slovenski poslanec g. Einspieler. Popolnoma pa stvari ni mogel pojasniti, ker mu je deželni glavar odtegnil besedo in ker so Nemci silno kričali, ko je poslanec čital pismo kotmirskega župana v tej stvari. — V novo bolnico pa hočejo koroški liberalci vpeljati protestantske dijakonice iz Nemčije. Posl. Einspieler in pa škof Kahn sta temu ugovarjala in zahtevala, da se vpeljejo usmiljene sestre. Stvar se je izročila posebnemu odseku v pretres, kateri se bode najbrž izrekel za protestantske dijakonise, ker sedaj v Celovci le to kaj velja, kar prihaja iz Berolina. Zlasti je pa to zanimivo, da se za protestantske dijakonise baje posebno poganja soproga deželnega predsednika.

Najvišje sodišče za dežele češke krone. V odseku za razpravo o Vašatyjem predlogu o osnovi posebnega sodišča za dežele češke krone so se izjavili veleposestniki in pa Nemci, da se ne udeležijo posvetovanj. S tem je posvetovanje tega odseka onemogočeno. O Nemcih je čisto naravno, da se ne udeležijo posvetovanj. Tudi o veleposestnikih se ne čudimo, dokler z Nemci vlečejo za jedno vrv. Pričakovali bi pa bili, da bodo gospodje naravnost povedali, zakaj ne glasujejo in ne bodo iskali nobenih olupševalnih izgovorov. V svoji izjavi trdijo, da se češko državno pravo ne more obnavljati kar kosoma, temveč se mora stvar najedenkrat izvršiti in zato ne morejo osnovo najvišjega sodišča izločevati iz družih državnopravnih vprašanj. Gospodje naj bi vendar naravnost povedali, da jim na češkem državnem pravu ni nič ležeče, ko vendar sedaj že vsakdo ve, pri čem da je. Motijo se daleč, če mislijo, da bodo še nadalje koga slepili. Za Slovane pa ni nobene škode, če se ne osnuje omenjeno sodišče, ker bi se potem le Čehi bolj odločili od južnih Slovanov.

Moravski konservativni veleposestniki so se tudi odločili od narodne stranke in menda mislijo tudi z liberalci hoditi po dorni in strni. Te dni so objavili neko izjavo, v kateri pravijo, da s Staročehi ne morejo več hoditi, ker so se zbližali s Mladočehi. Posebno pa v tej izjavi naglašajo, da so le politična, ne pa narodna stranka. S poslednjim so pa le hoteli povedati, da naj Čehi nikar ne pričakujejo od njih, da bi jih podpirali. Veleposestvo na Češkem in Moravskem se je toraj do malega izneverilo češkemu narodu. To je gotovo velikega političnega pomena in češki politiki bi morali po premenjenih razmerah uravnati svojo politiko. Sedaj morajo sploh svojo politiko postaviti bolj na demokratično podlago in iskati oporo sploh le pri demokratičnih v prvi vrsti seveda slovanskih strankah. To pa zahteva, da popuste svojo državnopravno politiko in se oprimejo le narodne enakopravnosti in pa demokratičnih načel. Pred vsem naj bi Čehi delali na to, da se najdejo tla za osnovo velike slovanske demokratične stranke v Avstriji.

Ogersko. — Vladi s svojo politiko ne gre nič kaj po sreči. Iz vladne stranke je izstopilo zopet nekaj članov. Izstopivši osnovali so svoj klub, kateremu je predsednik bivši predsednik zbornice poslancev Pechy. — Hud udarec je zadel vladno stranko pri obnem zboru budimpeštanske narodne kazine. To društvo se je vedno prisvajalo nekako vodstvo v ogerski politiki. Najglavneje besedo v njem imajo razni bogati plemenitaši. Pri dopolnilni volitvi v odbor sta Koloman Tisza in pa minister Fejervary voljena le z dvema glasovoma večine. Propalo je več članov vladne stranke, mej njimi ministra Ludovik Tisza in Bethlen. Voljenih je devet največjih nasprotnikov